

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Himmerland

J.nr. NST-4160-00265

Ref. Peter Hahn

Den 29. januar 2016

LIFE10 NAT/DK/102

Nyhedsbrev til formidlere i Lille Vildmose – Nr. 3

Kære formidlere i Lille Vildmose

Det er tiden for en status over LIFE+ projektet i Lille Vildmose.

Støder I på spørgsmål til projektet, sender I dem bare til undertegnede på pehan@nst.dk. Så vil jeg sørge for at tage spørgsmål/svar med i næste nyhedsbrev.

Vandstandshævningerne i projektet har flere formål: at genskabe Birkesø og at optimere forholdene for en genvækst af sphagnum til gendannelse af højmose.

- Birkesø vil blive en lavvandet sø med vanddybder på maks. 1,5 meter. Enkelte steder, hvor terrænet naturligt ligger lavt, vil vanddybden være lidt større. Andre steder lavere.
- I Purker Fenner og Smidie Fenner hæves vandstanden, så genvæksten af sphagnum i vid udstrækning optimeres. Flere steder er der stadig tilbageværende områder med højmose og disse områder ønskes udvidet til resten af fennerne. En optimal vandstand for en god vækst af sphagnum er ca. 20 cm over terræn. Der vil dog være områder, hvor terrænet ligger lavere eller højere, hvor den optimale vandstand ikke vil kunne opnås.

Herunder er kort opsummeret status for en række af delprojekterne.

Birkesø og dæmningerne

- Arbejdet med dæmningen langs nordøst-kanten af Tofte Mose er tæt på sin afslutning og der er nu anlagt knap 1,5 km dæmning. Resultatet af dæmningen ses på luftfotoet sidst i notat, hvor det tydeligt ses, at vandet stuver op på mosesiden af dæmningen.
- Den nye vej over Purker Fenner er etableret og skal nu bruge tid på at sætte sig. Den vil således ikke kunne tages i brug med det samme.
- Det indledende arbejde med digerene langs nord- og nordøstkanten af Birkesø er gået i gang. I første omgang anlægges diget op mod Spritmarken. Cykelstien placeres oven på dette dige. Materialer til diget findes i bunden af Birkesø. Afgravningerne er her med til at uddybe søen på udvalgte steder.
- Hævning af Vildmosevej gik i gang i november 2015, men er forsinket. Vejen kan ikke åbnes før stabilgrus er lagt ud og derpå asfalt. Forventningen er, at vejarbejdet er afsluttet medio februar.
- Vejene i Birkesø bibeholdes så lang tid som muligt
- Tidsplanen for Birkesø-projektet forventes at være uændret, dvs. med afslutning efter sommerferien.

- Mergeldepotet ved Vildmosevej forberedes til en eventuel kommende p-plads
- Informationsskilte om anlægsarbejdet er sat op strategiske steder.

Mou Fenner (afsluttet)

- Pumpning afbrudt
- Vandstandshævning på 170 ha

Høstemark Mose (afsluttet)

- PE-membran er fræset ned langs med Hegnsvej
- Grøfter lukket
- Vandstandshævning på 80 ha

Rydning i Portlandmosen (afsluttet)

- Rydning afsluttet i september 2014
- Trærydning er udført to gange pr. år to år i træk
- Forskellige metoder er afprøvet.
- Trærydning gennemført på 170 ha
- Genopvæksten af birk i området har ikke været så voldsom som frygtet og håbet er, at træerne kan holdes nede af de store græsædere.

Demonstrationsprojekt

- Etablering af udspredningsbede er afsluttet.
- Erfaringer fra det første år er anvendt til at ændre lidt på designet for resten af projektet
- De udspredte sphagnum-mosser ser ud til at klare sig ganske godt.
- Der er udfordringer med opvækst af pil og dunhammer – dog hovedsageligt i de bede, hvor der ikke er spredt sphagnum (0-parceller). Det forsøges bekæmpet ved hævning af vandstand.
- Overvågning af forsøget er i gang og sphagnum-mossernes udvikling vil blive fuldt over de næste år – også efter LIFE-projektets afslutning
- Ekstra skilte med mere præcis information om forsøget er sat op

Hegnsprojektet

- Hegnstraceet er ryddet på hele strækningen
- Opsætning af de knap 30 km hegn er påbegyndt i maj 2015 og forventes afsluttet i ultimo februar.
- Fredningsnævnet har godkendt opsætning af indslusningshegn og bomaer (karantæneindhegning for elge).
- Langs adgangsvejene ind til indslusningshegnet vil der blive opsat Adgang Forbudt-skilte. Det er vigtigt at respektere disse skilte, så dyrene kan få fred til at vænne sig til området.
- Udsætning af dyr forventes at ske i foråret 2016.

Publikumsfaciliteter

- Borde og bænke er sat op rund omkring i mosen
- Brandvagtårnet blev indviet sidste år og er en stor succes
- Fugleplatformen på nordsiden af Birkesø er godkendt af Fredningsnævnet og vil med hjælp fra eksterne midler blive opgraderet til en overdækket pavillon.
- Pavillonen vil blive opført, når dæmningen ved Birkesø er anlagt

Regulering af invasive arter og ræv

- Siden starten af LIFE-projektet er resultatet af reguleringen 19 mårhunde, 9 mink og 40 ræve. Der er ingen tvivl om, at fjernelsen af mårhunde har en gavnlig effekt på fuglenes ynglesucces. Med hensyn til rævebestanden ses der på trods af en god regulering stadig ræve i området. Årsagen ligger i det store opland til mosen.

Generelt

- Informationsskiltene kan nu findes som pdf-udgaver på LIFE-projektets hjemmeside, www.lifelillevildmose.dk
- En film om mosers betydning for biodiversiteten og klimaet er blevet til i samarbejde med de nordiske og baltiske lande og er støttet af Nordisk Minister Råd. Filmen er udarbejdet af Jensen Media og er redigeret af Jan Skriver. Filmen blev præsenteret på Klimakonferencen i Paris i december sidste år og er allerede set over 3.300 gange. Filmen findes på youtube: <https://youtu.be/ZcxZ9gvNfsU>
- Der søges i øjeblikket om supplerende midler til at lave versioner af filmen med speak og/eller undertekster på lokalt sprog. Filmen vil kunne ses i Vildmosecentrets biograf i den kommende sæson.

Dæmningen ved nordøst-kanten af Tofte Mose.

På projektgruppens vegne
Peter Hahn